

Uporedivi hektari

Priča u setvenom kalendaru

(Excerpt in Serbian)

Translated by: Darko Ilin
Contact of the translator: darko.ilin@yandex.com

Oktobar: Zemljoradnici moraju raditi

Moj brat i ja smo bager, moj brat i ja smo timski duh.
„Kopaj!” „Krampaj!” „Sabijaj!”
Moj brat kopa, krampa, sabija.
„Kopaj!” „Krampaj!” „Sabijaj!”
Ja kopam, krampam, sabijam.
Naše bratstvo je jedinstvo i naše drugarstvo je ludost.
„Kakva ilovača, čoveče.”
Žurim. Ne mogu da razmišljam.
„Još zemlje!”
I moj brat žuri. To je sreća.
„Daj!”
Mnogo borbi je bilo izgubljeno jer ljudi u svojim ludostima nisu imali drugove.
„Ma hajde!”
Greška. Mnogo borbi je bilo izgubljeno jer su ljudi ludima bili drugovi.
„Ti si na redu!”
Sunce preti da će zaći za šumu, a nas čeka još osam drveta.
„Guzicu ne osećam”, uzdahnem.
„Jer je nemaš”, zakikota se moj brat.
Kopamo, krampamo, sabijamo i prasnemo u smeh.
„Ne osećam ni bedra.”
„Sutra ćeš duplo.”
Ekstremiteti su mehanizacija, krajolik je pokretna traka. Postupak optimiziran i usavršen.
„To je gore nego šljaka!”
U pokretu smo, i ima nas još.
Najpre rupa. Kopaj. Onda kamenovi. Krampaj. Malo zemlje. Sabijaj. Šljiva i pritka. Kompost. Kolica su prazna. Kako prazna? Pa, tako: prazna. Ti si na redu! Moj brat po kompost, ja u rupu. Korenje. Meke dlačice. Malo zemlje. Malo belog praha. Šta je to, biber? Zeolit. Šta? Vulkanski kamen. To mora biti? Da. Jer? Jer eto. Jer imaš fore? Svemir ima fore. Ha-ha, imaš fore! Evo, kompost. Ubacuj! Ubacujem, zasipavam, zakopavam, pričvršćujem. Sabijaj! Sabijam, nabijam, prebijem, sabijem. Krampaj! Grebem, zasujem, zatrpavam, zatrpam. Daj! Ne mogu da razmišljam. Ma hajde! Gore gore gore gore. Riba ribi grize rep. Drvo dobija dom. Voda?! Kante za zalivanje su prazne. Aaa! Ja po vodu, moj brat: „Svemirske fore, ha-ha!” Drvce i pritka. Dva ukrštena čvora. Je l' ravno? Nije ravno. Sad jeste? Voda. Zaliveno. Sabijeno. Zavezano. Jeste!

Još sedam.

„Ništa više ne vidim, jebote.”

„Pa zato imamo baterijske.”

„Ma nemoj! A gde?”

„To se zove mehanizacija, ha-ha. Gore”

„Gore znači gore kod komposta?”

„Čitaš mi misli.”

Moj brat i ja smo timski duh.

„Sad mi kažeš?! Pre minut sam bio tamo.”

„Am...”

Naše bratstvo je jedinstvo.

„...Pre minut je još bio dan!”

Naše drugarstvo je ludost.

„To nije normalno.”

„E?”

„Saditi šljive s baterijskom! Nije normalno.”

Moj brat frkne i zarže i nestane na brdu, a ja ne znam šta bi se moglo reći kao izvinjenje. Mrak je i ne mogu da razmišljam.

„Pravilo savesnog gospodara!”, uskliknem kad konačno formiram ideju.

„Eee?!”, začuje se iz daljine, iz velike velike velike daljine, moj brat je potonuo u tami. Napinjem oči, kao da će to pomoći. Na brdu neko raspiruje vatru. Peći ćemo kestenje, pomislim. „Pravilo savesnog gospodara!”, povičem još jednom, u strahu da će teškom mukom stečena veličanstena misao otići u vetar.

„Što možeš danas, ne ostavljaj za suuuuu-”

U zanosu zaboravim na svežu rupu ispod mene i zaista veličanstveno padnem na guzicu. Guzice nema, zato je ne osećam. Ništa ne boli. Ležim: napola u vertikali, napola u horizontali. Noge u rupi, trup na livadi. Kroz dolinu se u jednom hicu prikrađe hladnoća. Mrak guta sve zvuke. Nema krajolika. Nema ekstremiteta. Nema šljiva, a tek drvoreda. Ja i sazvedže, oh, nikakvog sazvedža: tišina. Jesen je skoro zima. Raširim ruke. Jeste. Bol: jeste. Podmuklo se pretače iz teških blatnjavih čizama u nezgrapne blatnjave kukove u obešene blatnjave ruke i odatle u konce koji su još jutros bili kosa, a sad ih je nemoguće razvezati od blatnjavih bokora trave. Oktobarska zemlja je hladna ako ležiš na njoj. Oktobarska zemlja je hladna ako ležiš na njoj. Možeš da se prehladiš. Šta. Prehladiš. Sama ćeš biti kriva kad se sve upali, u najmanju ruku jajnici i bešika. Tama je gusta. Mesec je slab. Jimi! Jimi je crn kao noć. Jimi, o, litalice. U tami ga čujem kako među mladim šljivama vrebava voluharice i miševе. Gde je sada vatra? Gde je moj brat? Oštar bol kreće od listova u butine, kroz karlicu u rebra, oh, daj, ustani već jednom. Kad završimo, ješćemo kestenje. Jimi! Jimi, očajnik, zauzima položaj. Leže mi na stomak i evo već: prede.

„Ne mogu više!”, uzdahne neko i u mraku se ne razabira iz kog smera je došlo.

Iz nevidljivog krajolika iskoči ruka, moj brat: „Dižite sidra, zabušanti! Šafranika zove!”

Još sedam.

...

Kad sam tog maja došla sa sajma knjiga u Torinu i naznačila baki da ću preuzeti brigu o maminom imanju, ona se pridržala za stolicu. Onda se okrenula oko svoje ose i pridržala za kuhinjski element. Malo je čeprkala po fioci, po elementu, po peći, pogledala da li da je možda založi, opet se okrenula, opet se pridržala za stolicu, sela, stavila ruke na sto, na najnoviji italijanski

prevod mog prvog romana, koji sam kao trofej donela iz Torina, a onda se zagledala u daljinu u meni i rekla:

„Ali, zemljoradnici moraju da rade.”

Trebalo bi umeti pošteno reći šta se dogodilo nakon toga. Ne ka spolja. Ka unutra. Dodvoravam se sećanju kako bi presložilo događaje svojom čudesnom prevlakom patine i otklona; zašivam dronjke, rastežem rubove, peglam, što bi rekla moja baka, a sve što od toga bude je trte-mrte. Treba umeti pošteno reći: Odvalila se grudva i sravnila kuću i bedem. Ne. Još poštenije: sravnila je sve bedeme.

Neko je prasnuo u smeh. U nedostupnom uglu slike vidim kako podižem ruke ispred očiju i teatralno plešem prstima, kako brbljam, sve vreme iscrpno brbljam, kako nabirem obrve i grčim se u neveran, komičan, oštećen znak pitanja. Moja baka preti kažiprstom i ne govori ništa, ne kaže: ti se smeji, a ja ozbiljno govorim, a gledaj, već mi ponestaje daha, već shvatam položaj, već uviđam da žena ispred mene, moja baka, moja jedina još živa nana, precizno i nepopustljivo na moje oči prebrojava svoje – i ne moje – godine, počevši sa nultom godinom, uvek sve od nulte godine, tumači ih sa sebi svojstvenom neposlušnošću, ali nimalo gorko, u svojoj čistoj kuhinji ih polaže na sto kao karte za šnaps.

U našoj porodici je bilo situacija kad smo u ovoj kuhinji, na ovom stolu iznova i iznova igrali šnaps u četvoro. Stric i tetka i baka i deka i ponekad mama i tata i ponekad neka rezerva koja je slučajno došla u posetu, tražili su iz večeri u večer tajne partije koja bi nečemu vredela, i za nju sklapali bezuslovna savezništva dvoje po dvoje, a onda u napetim krugovima strastveno, skoro manično prebrojavali pale adute u rukavima. Cela kuhinja, cela kuća, drva u peći, čaj na vatri, unuci, prauunci, slike predaka i vatrogasni kalendar: za dobru igru ti je trebao dobar drug i sa njim vazda tajni rečnik prikrivenih pokreta. U njemu je bio objašnjen fond reči koji su kartaški saveznici ispisivali trzajima glava, ruku, udarcima ispod stola i očima. Morao si da pročitaš svaki neizrečeni slog, da primetiš čak i najmanji namig, a onda da prikupljene signale prevedesh u zbirku karata koje si držao pred sobom.

„Ali, zemljoradnici moraju da rade.”

Šnaps je igra u kojoj drugovi sede svaki na svojoj strani stola, daleko, a sa svake strane po jedan špijun, protivnik. Od špijuna moraš sakriti karte, a još više telo. Jezik je pri tom najbolje sredstvo za prevaru. Zato kartaši govore, mnogo govore, pričaju priče, stalno nešto prepričavaju, najčešće neke zajedničke ludorije iz prošlosti, koje bljuju po kuhinji kao goreća lava, stvrđavaju se po uglovima kao vulkanski kamen, živa zemlja iz koje pri prvoj sledećoj kiši izrastu stolice, stolovi, ognjište i hleb nasušni. Tako igrači šnapsa, prevaranti za kućnu upotrebu, iz razbacanih sećanja mađijaju istinu i iz divlje, haotične energije koja se godinama samostalno nakupljala po kuhinji, stvaraju junašta koja su bila i herostva koja će tek biti. Jer sve što je viđeno, doživljeno i sve što je čuveno i izgovoreno neodloživo najavljuje tok života: kartaši vijugaju između priča i srećne karte, i kad u gorkoj peći zaplamti ponoć, u vrućem čaju je žestina koja miriše na šljivu, a u glavama rodna magla, mitološki humus što meša sve tajne, spaja sve sudbine i učini da svaka, pa i najmanja sigurnost ispari. To je tren kad se u silovitim rečenicama začinju deca, kad se artikuliše njihova suština, kartaroši se u dugim rečima preobraze u vile suđenice u smrtnim telima, koje u zapećak ostaljaju istinske poklone, neizbrisiv trag. Što je namenjeno, prvo se izgovori kao doživljeno sećanje. Onda se ponavlja, ponavlja mesi i gnječi, modeluje, prokuvava, hladi i slaže, iz kruga u krog, iz večeri u večer, tako dugo. tako dugo da jednog dana postane istina i iz istine: budućnost.

Bilo jednom da se rodilo dete i suđenice za kartaškim stolom su darovale devojčicu svojim čudesnim proročkim darovima. Prva istinom o reči, druga istinom o pesmi, treća istinom o dvogledu, četvrta...

„Ali, zemljoradnici moraju da rade.”

Bilo je to prase, ružičasto i bespomoćno, kao što su ružičasta i bespomoćna sva prasada koja su se upravo okotila u život. Majka svinja, koja je na svet donela trinaest prasića, bila je debela i nezgrapna, jer su prasići, malene roze mice, dan i noć slepo visili sa njenih sisa, cuclali i gojili se, tako da su postajali teški kao krave. „Oooo, jadna svinja, trinaest mica kao krave teških!“ Trebalo bi umeti pošteno reći iz čije lave je smešana ta zemlja, ali nemoguće je; sve što imamo je nepovredivi sediment. Vidim: plavo-siv drvoređ vrbe dole kod izvora, svež travnjak, šljive, njihove ogromne krošnje, moja baka, koja u crvenoj suknji okopava krompir. Na štrikanom prekrivaču sedim i pijem lipov čaj, mnogo lipovog čaja, popijem ga toliko da baka mora da mi ga doliva iz skrivene rezerve koju ima u korpi. Skrivena rezerva je u pivskim flašama, ima ih tri ili četiri, a ja zahtevam koristeći najvažniju reč iz koje se sastoji moj mali svet: duda. „Šta radi lipov čaj! Od rođenja do škole nijednom se nije prehladila!” Baka pokupi motiku i tepih i korpu i ja se gegam za njim i razdaljina nam je sve veća i hodamo i gegamo se pored niskih drveta šljiva, pored njihovih okruglih krošnji, pored dugačke njive sa krompirom je slatka trava pokošena, jer nana hrani majku svinju koja je okotila trinaest prasića koji sad vise sa njenih sisa kao krave i jadnica je besna kao pas. Baka ima crvenu suknju i preko nje flekavu kecelju. Pre nego što uđe u štanu, pogleda prema meni i kaže:

„Dolaziš?”

Onda se sve pomeša. Pas Luka laje, ja se gegam, baka nestane u oboru i odatle buka, grozna buka, neko biće cvili, neko biće grokće, moja baka se dere u svojoj tajnoj mešavini zabrinutosti i besa, ja sam još previše mala da bih uopšte nešto rekla, da bih se uopšte setila, ali ovo sad je život i debela majka svinja je zaboravila da prebroji svoju decu i na jednog je nemarno legla svojim teškim trupom, ooo, „Jedno prase je prignječila!”, jedno prase, ružičasto i bespomoćno, spljoštila mu je papak. Obogaljeno stvorenje je ležalo i potresno cvilelo, „Duda, duda, duda, duda!”, kad sam se konačno dogejala do bake, ona je već postavljala drvenu ogradu i od jednog obora pravila dva.

Duda. Mala reč iz dečijeg sveta postala je život. Četiri meseca se jedno prase oporavljalo u odvojenom oborčiću i sigurno bi umrlo od tuge i samoće da mu društvo nije pravilo dvogodišnje, možda skoro trogodišnje dete koje mu je nosilo flašicu sa mlekom i grizom. „Sedela si na detelini u oboru i prase ti je ležalo na krilu i sisalo flašicu, a ti si ga nunala kao lutku. Pase duda, govorila si, pase duda.“

To je bila istina o reči i prorekla je da ću biti svinjska dadilja.